

Bruxelles, 14.6.2016.
COM(2016) 379 final

**KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU,
EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA**

o podupiranju sprečavanja radikalizacije koja vodi k nasilnom ekstremizmu

Uvod

Nedavni teroristički napadi u Europi još su jednom pokazali da je hitno potrebno suzbiti radikalizaciju koja vodi k nasilnom ekstremizmu i terorizmu. Većina osumnjičenika uključenih u terorističke napade europski su građani rođeni i odrasli u Europi koji su se radikalizirali i okrenuli protiv svojih sugrađana te počinili okrutne zločine. Sprečavanje radikalizacije ključan je element u borbi protiv terorizma, kao što je istaknuto u Europskom programu sigurnosti¹.

Osmišljavanje i provedba mjera za borbu protiv radikalizacije odvija se uglavnom na terenu, na lokalnoj, regionalnoj ili nacionalnoj razini, a prvenstveno je u nadležnosti država članica. Lokalni su stručnjaci zbog iskustva na terenu uglavnom u najboljem položaju za sprečavanje i otkrivanje radikalizacije, kratkoročno i dugoročno. Istodobno, EU-ova je uloga pružati potporu posebice jer, zbog sličnih izazova koji su pred državama članicama te razmjera i međusobne povezanosti problema, važnu ulogu imaju i suradnja, umrežavanje, financiranje i razmjena dobrih praksi na razini EU-a.

EU podupire rad država članica u tom području već više od desetljeća. Sprečavanje je istaknuto kao jedan od četiriju stupova u strategiji EU-a za borbu protiv terorizma 2005.² Komisija je 2014. izdala posebnu Komunikaciju³ u kojoj utvrđuje prioritete za poduzimanje daljnjih mjera. U Europskom programu sigurnosti iz travnja 2015. sprečavanje nasilne radikalizacije razmotreno je u širem političkom kontekstu. Nakon poziva Vijeća od 21. veljače 2015.⁴ te poziva Europskog parlamenta⁵, Vijeća za vanjske poslove od 9. veljače 2015.⁶, Vijeća za pravosuđe i unutarnje poslove od 20. studenoga 2015.⁷ i 24. ožujka 2016.⁸, Komisija je u Komunikaciji od 20. travnja 2016.⁹ predložila konkretne daljnje mjere za dodatnu potporu učinkovitim nacionalnim politikama država članica u području borbe protiv radikalizacije: bolje koordinacijske strukture u EU-u, upotrebu mreža na razini EU-a te bolju

¹ Europski program sigurnosti, COM (2015) 185 od 28. travnja 2015.

² Strategija EU-a za borbu protiv terorizma od 30. studenoga 2005.

<http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&f=ST%2014469%202005%20REV%204>.

³ Komunikacija Komisije „Sprječavanje radikalizacije koja dovodi do terorizma i nasilnog ekstremizma: Jačanje odgovora Europske unije”, COM (2013) 941 final od 15. siječnja 2014.

⁴ Neformalni sastanak šefova država ili vlada, Bruxelles, 12. veljače 2015. – Izjava članova Europskog vijeća, <http://www.consilium.europa.eu/hr/press/press-releases/2015/02/150212-european-council-statement-fight-against-terrorism/>.

⁵ Rezolucija Europskog parlamenta od 25. studenoga 2015. o suzbijanju radikalizacije i novačenja europskih građana u terorističkim organizacijama (2015/2063(INI)),

[http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+COMPARL+PE-](http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+COMPARL+PE-551.967+01+DOC+PDF+V0//HR&language=HR)

[551.967+01+DOC+PDF+V0//HR&language=HR](http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+TA+P8-TA-2016-0005+0+DOC+PDF+V0//HR); vidjeti i Rezoluciju Europskog parlamenta od 19. siječnja 2016. o ulozi međukulturnog dijaloga, kulturne raznolikosti i obrazovanja u promicanju temeljnih vrijednosti EU-a, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+TA+P8-TA-2016-0005+0+DOC+PDF+V0//HR>.

⁶ Zaključci Vijeća o borbi protiv terorizma od 9. veljače 2015., <http://www.consilium.europa.eu/hr/press/press-releases/2015/02/150209-council-conclusions-counter-terrorism/>.

⁷ Zaključci Vijeća EU-a i država članica, koji su se sastali u okviru Vijeća, o borbi protiv terorizma od 20. studenoga 2015., <http://www.consilium.europa.eu/hr/press/press-releases/2015/11/20-jha-conclusions-counter-terrorism/>.

⁸ Zajednička izjava ministara pravosuđa i unutarnjih poslova EU-a i predstavnika institucija EU-a o terorističkim napadima u Bruxellesu 22. ožujka 2016., <http://www.consilium.europa.eu/hr/press/press-releases/2016/03/24-statement-on-terrorist-attacks-in-brussels-on-22-march/>.

⁹ Provedba Europskog programa sigurnosti za borbu protiv terorizma i stvaranje uvjeta za uspostavu učinkovite i istinske sigurnosne unije, COM (2016) 230 final.

upotrebu sredstava i europskih projekata. Potonja Komunikacija dopunjuje akcijski plan Ujedinjenih naroda za sprečavanje nasilnog ekstremizma predstavljen u siječnju 2016¹⁰.

Nasilna radikalizacija nije novi fenomen. Međutim, nedavni događaji i njihovi razmjeri te upotreba novih komunikacijskih alata novi su izazovi kojima treba pristupiti tako da se ublaže neposredne sigurnosne posljedice radikalizacije i uklone njezini temeljni uzroci u čemu trebaju sudjelovati svi relevantni predstavnici iz različitih segmenata društva.

U ovoj Komunikaciji ističe se doprinos EU-a državama članicama u sprečavanju radikalizacije koja vodi k nasilnom ekstremizmu u obliku terorizma. Ovaj je višestruki i složen izazov moguće prevladati samo kombinacijom mjera u raznim područjima politika te okupljanjem nadležnih tijela, predstavnika iz društva i zajednice na svim razinama: lokalnoj, regionalnoj, nacionalnoj i europskoj. U ovoj se Komunikaciji istražuje na koji se način na razini EU-a može pružiti potpora državama članicama u vezi s navedenim izazovom u sljedećih sedam područja: i. potpora istraživanju, prikupljanju podataka, praćenju i umrežavanju; ii. suzbijanje terorističke propagande i govora mržnje na internetu; iii. borba protiv radikalizacije u zatvorima; iv. promicanje uključivog obrazovanja i zajedničkih vrijednosti EU-a; v. promicanje uključivog, otvorenog i otpornog društva te približavanje mladima; vi. sigurnosni aspekti borbe protiv radikalizacije i vii. međunarodni aspekti.

1. Nasilna radikalizacija, društveni fenomen za čije je rješavanje potrebno temeljito znanje i višestruk odgovor

- *Fenomen koji se mijenja i postaje sve složeniji*

EU se dugo suočava s raznim vrstama terorizma, osobito onima koje se temelje na ekstremističkim političkim ideologijama. To je ozbiljan problem diljem EU-u koji bi prema naznakama mogao sve više voditi k nasilnom ekstremizmu u obliku terorizma. Međutim, čimbenici koji su potakli nedavne terorističke napade u Europi razlikuju se i složeniji su od prethodnih fenomena radikalizacije. Radikalizacija danas ima različite temeljne uzroke, provodi se raznim tehnikama novačenja i komuniciranja te je usmjerena na globalne i pokretne mete unutar i izvan Europe. Razvija se u raznim gradskim i prigradskim okruženjima, a naslanja se na ideologije koje potiču na nasilje i koje su usmjerene na novu publiku, kao što su žene i vrlo mlade osobe iz raznih socijalnih sredina. Nasilna radikalizacija složeno je pitanje na koje utječu isprepleteni čimbenici poticanja i privlačenja. Nije aktivirana jedinstvenim „okidačem” i nema jedan uzrok niti slijedi točno određeni obrazac, već je uglavnom rezultat djelovanja različitih čimbenika.

Čimbenici koji potiču na radikalizaciju mogu uključivati snažan osjećaj otuđenja na osobnoj ili kulturnoj razini, osjećaj nepravde ili poniženja pojačanu društvenom marginalizacijom, ksenofobiju i diskriminaciju, ograničene mogućnosti obrazovanja i zapošljavanja, kriminal, političke faktore, ideološke i vjerske aspekte, slabe obiteljske veze, traume i druge psihološke probleme. Ove čimbenike mogu iskoristiti novačitelji koji manipulacijom zloupotrebljavaju ranjivosti i osjećaje nepravde ili se oni, s druge strane, mogu ojačati samoizolacijom. Društveni mediji omogućuju osobama koje dijele slične ekstremističke ideje povezanost, virtualno sudjelovanje te služe kao glasnik. Stručnjaci i znanstvenici također su primijetili da

¹⁰ <https://www.un.org/counterterrorism/ctitf/en/plan-action-prevent-violent-extremism>.

se proces radikalizacije može u određenim okolnostima odvijati u sve kraćim razdobljima. Prema procjenama, oko 4 000 građana EU-a pridružilo se terorističkim organizacijama u zemljama pogođenima sukobima, poput Sirije i Iraka.

Islamski ekstremizam našao se u središtu pozornosti zbog nedavnih terorističkih napada. U niz elemenata koji potiču na radikalizaciju valja ubrojiti ideološke i vjerske čimbenike. Novačitelji i propovjednici ekstremisti postali su vješti u iskorištavanju ljudskih nevolja zloupotrebom vjerskih sadržaja i simbola kojima opravdavaju čine nasilja. Vjera može međutim imati ključnu ulogu u sprečavanju ili borbi protiv radikalizacije: ona povezuje zajednice, jača osjećaj pripadnosti te usmjerava na dobar put.

- *Potpora istraživanju, prikupljanju podataka, praćenju i umrežavanju*

Istraživanje provedeno u EU-u pružilo je korisne usporedive rezultate o procesima radikalizacije i deradikalizacije među mladima te o promjenjivom i složenom društvenom kontekstu vjerskih i multikulturnih zajednica te političkog ekstremizma u mnogim državama članicama. Istraživanje je omogućilo izradu konkretnih alata i analizu politika koji mogu izravno poslužiti stručnjacima za sigurnost i donositeljima politika. Međutim, posljednji teroristički napadi u Europi ukazuju na nove trendove u procesu radikalizacije koje treba dublje istražiti.

U okviru Sedmog okvirnog programa za europsko istraživanje i tehnološki razvoj (FP7) pokrenuti su razni projekti na temu radikalizacije¹¹. Njihov je cilj bolje razumijevanje čimbenika koji potiču na radikalizaciju te izrada metodologija za procjenu učinkovitosti mjera za borbu protiv radikalizacije.

Kako bi se dodatno povezali znanstvenici i stručnjaci za sigurnost u ovom području, Komisija je 2016. uključila istraživačke teme povezane s radikalizacijom i uključenošću u program Obzor 2020.¹² Važno je i istraživanje o vjerskoj raznolikosti u Europi¹³. Države članice moći će usavršiti postojeće pristupe te razviti nove politike i prakse zahvaljujući novim podacima koji se prikupe u okviru tih projekata.

Daljnji prioriteti istraživanja uključuju: sistematiziranje dostupnih znanja i stručnosti u potporu strateškom odlučivanju; jačanje interdisciplinarnog rada na terenu u pogledu načina novačenja, socijaliziranja i tehnika koje koriste teroristi; upotrebu velikih podataka radi analiziranja informacija o komunikacijskim praksama u području nasilne radikalizacije; poboljšanje postojećih veza među znanstvenicima, uključujući istraživače, donositelje politika

¹¹ Projekti u području sigurnosti u okviru programa FP7: www.safire-project.eu; www.impacteurope.eu; www.fp7-prime.eu/project; <http://voxpoleu.eu>. Projekti u području društvenih i humanističkih znanosti u okviru programa FP7: „Religious Diversity and Secular Models in Europe-Innovative approaches to Law and Policy” (Vjerska raznolikost i sekularni modeli u Europi: Inovativni pristupi pravu i politici); „Finding a place for Islam in Europe” (Islam u Europi danas); „Combating inequalities through innovative social practices of, and for, young people in cities across Europe” (Borba protiv nejednakosti inovativnim društvenim praksama mladih i za mlade u europskim gradovima).

¹² Poziv za podnošenje prijedloga za razvoj sveobuhvatnog pristupa nasilnoj radikalizaciji u EU-u od ranog otkrivanja do poboljšanja zaštite u vrijednosti od 8,5 milijuna EUR i poziv za podnošenje prijedloga u vezi s aktualnim trendovima radikalizacije i njihovim posljedicama za Europu u vrijednosti od 5 milijuna EUR.

¹³ Poziv za podnošenje prijedloga u vezi s vjerskom raznolikosti u Europi, u prošlosti, sadašnjosti i budućnosti, u vrijednosti od 2,5 milijuna EUR.

i druge dionike izvan EU-a i istraživanje i obrazovanje u području jezika, kultura, vjera i ideologija.

Centar za izvrsnost Mreže za osvješćivanje o radikalizaciji

Centar za izvrsnost Mreže za osvješćivanje o radikalizaciji (*Radicalisation Awareness Network – RAN*) europska je platforma za razmjenu iskustava, prikupljanje znanja, određivanje najboljih praksi i razvoj novih inicijativa za borbu protiv radikalizacije. S centrom surađuju razni stručnjaci (uključujući psihologe, učitelje, predstavnike zajednica i NVO-ova, policijske djelatnike, zatvorsko osoblje i probacijske službenike te predstavnike raznih ministarstava i uprava) u svim relevantnim područjima od jačanja otpornosti na ekstremističku propagandu na internetu do radikalizacije u zatvorima te obrazovnog konteksta s posebnim naglaskom na mlade. RAN je osmišljen kao mreža koja objedinjuje druge mreže, a suradnja između tih relevantnih mreža i Centra za izvrsnost RAN-a omogućuje prikupljanje odgovarajućeg znanja i međusobnu dopunu inicijativa u raznim područjima politika. Komisija je predvidjela da se u četverogodišnjem razdoblju za Centar za izvrsnost Mreže za osvješćivanje o radikalizaciji izdvoji 25 milijuna EUR kako bi se pružila posebna potpora dionicima u državama članicama pri izradi sveobuhvatnih strategija prevencije, uspostavi okvira i mreža koje obuhvaćaju više agencija te provedbi konkretnih projekata. Konačno, Centar za izvrsnost RAN-a bilježi najnovije rezultate istraživanja koji se izravno povezuju s radom stručnjaka i nadležnih tijela u raznim radnim skupinama u okviru RAN-a.

Ključne mjere:

- ✓ *Centar za izvrsnost RAN-a pruža potporu državama članicama pri osmišljavanju i provedbi učinkovitih preventivnih mjera, osigurava smjernice i priručnike za uspostavu struktura koje obuhvaćaju više agencija, uspostavlja platformu za razmjenu iskustava i praksi te nastavlja bilježiti istraživački rad u području radikalizacije.*
- ✓ *Uspostava evidencije preventivnih strategija na nacionalnoj, regionalnoj ili lokalnoj razini te formiranje mreža stručnjaka i nacionalnih ili regionalnih kontaktnih točaka u državama članicama.*
- ✓ *Provođenje istraživanja u okviru programa Obzor 2020. o složenim temeljnim uzrocima nasilne radikalizacije u cilju osiguravanja konkretnih alata kojima bi se omogućilo informirano interveniranje na političkoj razini.*

2. Suzbijanje terorističke propagande i govora mržnje na internetu: borba protiv prijetnji, jačanje kritičkog razmišljanja i poticanje sudjelovanja civilnog društva

Teroristi sve više zloupotrebljavaju internet za vlastite potrebe. Neke terorističke skupine ulažu znatna sredstva u proizvodnju velikih količina sofisticiranih terorističkih materijala koji uključuju prijetnje, priručnike za osposobljavanje, praktične savjete o pribavljanju i uvozu oružja, izradi bombi, odabiru meta te planiranju i izvedbi napada. Objavljuju video zapise uspješno izvedenih napada, mučenja žrtava i smaknuća te šire poruke kojima podržavaju i potiču terorističke napade i nasilja putem sofisticiranih šifriranih kanala. Internet pruža radikalnim novačiteljima više prilika za interakciju s osobama do kojih ne bi mogli doći konvencionalnim kanalima. Dijalog s istomišljenicima na internetu može pojedincu nadomjestiti fizičku zajednicu te stvoriti društveno okruženje u kojem su devijantno

ponašanje i nasilje prihvatljivi. Takvi materijali koji se nalaze na internetu nisu sami po sebi dovoljni za radikalizaciju pojedinaca, no čini se da ubrzavaju proces radikalizacije. Interakcijom s drugima na internetu izgrađuje se osjećaj pripadnosti i zajedničkog cilja.

Kako bi se uklonili temeljni uzroci ekstremizma potrebne su mjere za sprečavanje širenja govora mržnje te ekstremističkih i terorističkih materijala na internetu. Potrebne su i mjere za jačanje otpornosti pojedinaca na takvu propagandu.

- *Suradnja s industrijom i civilnim društvom*

U prosincu 2015. EU je osnovao internetski forum koji okuplja predstavnike industrije, država članica, tijela za kazneni progon i partnere civilnog društva kako bi se razmotrilo na koji način prevladati izazove terorističke i ekstremističke propagande na internetu pojačanom dobrovoljnom suradnjom, štiteći pri tome temeljna prava poput slobode izražavanja.

U pogledu terorističkih sadržaja na internetu naponi su trenutačno usmjereni na dva područja: ograničavanje dostupnosti terorističkih materijala, s jedne strane, te omogućavanje partnerima civilnog društva da se suprotstave nasilnoj ekstremističkoj propagandi pozitivnim alternativama, s druge strane. Jedinica EU-a za rad u vezi s prijavljenim internetskim sadržajima pri Europolu ima ključnu ulogu u podržavanju prvog cilja. Pomaže u otkrivanju terorističkih sadržaja na internetu te ukazuje na takav sadržaj poduzeću na čijim je stranicama pronađen, a potom se ocjenjuje je li to u suprotnosti s općim uvjetima poslovanja. Poduzeće na kraju odlučuje hoće li ukloniti sadržaj. Centar za izvrsnost RAN-a i njegova radna skupina za „Komunikacije i sadržaje” nastaviti će se voditi iskustvom stečenim kroz rad s partnerima civilnog društva na drugom cilju te davati prijedloge za razvijanje alternativnih sadržaja i pružanja protuargumentacije¹⁴.

Komisija, Europol, države članice, civilno društvo i industrija rade na paketu ciljanih mjera predviđen tijekom idućih mjeseci. Uključivat će platformu za zajedničke prijave koju će razviti internetska industrija uz doprinos raznih dionika. Cilj je ojačati postupak prijave te spriječiti da se uklonjeni materijal ponovno objavi na drugim platformama. Osim toga, u okviru programa jačanja civilnog društva na razini EU-a koji Centar za izvrsnost RAN-a koordinira s predstavnicima industrije i partnerima civilnog društva u državama članicama pružit će se osposobljavanje, tehnička podrška i analize učinkovitosti kampanja za borbu protiv terorističke propagande. U tom pogledu, žrtve terorizma te vjerske zajednice i njihovi vođe mogu najbolje odaslati alternativne sadržaje i pružiti protuargumente. Provedba raznih inicijativa u okviru internetskog foruma EU-a bit će podržana ciljanim istraživanjem o upotrebi interneta u terorističke svrhe.

Nadalje, Komisija te Facebook, Twitter, YouTube i Microsoft utvrdili su Kodeks o postupanju za borbu protiv širenja nezakonitog govora mržnje na internetu u Europi¹⁵. Time će se u skladu sa zajedničkom izjavom s izvanredne sjednice Vijeća za pravosuđe i unutarnje poslove od 24. ožujka 2016. osigurati da IT poduzeća brzo i učinkovito pregledavaju i, ako je potrebno, uklanjaju govore mržnje koji su u suprotnosti s nacionalnim propisima kojima se

¹⁴ http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/networks/radicalisation_awareness_network/ran-papers/docs/issue_paper_cn_oct2015_en.pdf.

¹⁵ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-1937_hr.htm.

prenosi zakonodavstvo EU-a¹⁶ te će se omogućiti civilnom društvu i nadležnim tijelima država članica lakše prijavljivanje nezakonitog sadržaja. Dodatno će se raditi na promicanju transparentnosti pri provođenju postupaka prijavljivanja i uklanjanja te razvijanju alternativnih sadržaja i pružanju protuargumentacije.

Aktualne inicijative protiv govora mržnje, kao što je kampanja „No Hate Speech Movement”, koje podržava Vijeće Europe i druge lokalne inicijative ključne su za promicanje jednakosti i sprečavanje rasizma i radikalizacije. Komisija će u okviru programa „Prava, jednakost i građanstvo”¹⁷ podržati civilno društvo u praćenju i smanjenju privlačnosti i učinka govora mržnje.

Komisija će nastaviti financirati savjetodavnu skupinu za strateško komuniciranje / mrežu za strateško komuniciranje. Stručno znanje stečeno u okviru projekta dostupno je državama članicama, civilnom društvu i institucijama EU-a za pripremu odgovarajućeg političkog okvira, komunikacijskih kampanja ili pojedinačnih inicijativa. Uz stvaranje mreže za dijeljenje i razmjenu najbolje prakse, u okviru projekata pružaju se praktična podrška i savjetovanje radi kvalitetnije pripreme učinkovitih protuargumentacija.

- *Ažuriranje zakonodavstva*

Direktivom o audiovizualnim medijskim uslugama¹⁸ od država članica zahtijeva se da osiguraju da audiovizualne medijske usluge, npr. televizijske emisije i usluge video-na-zahjev, ne sadržavaju nikakvo poticanje mržnje na temelju rase, spola, religije ili nacionalnosti. Budući da govor mržnje na platformama za razmjenu video sadržaja predstavlja sve veći izvor zabrinutosti, cilj je prijedloga Komisije za revidiranje Direktive¹⁹ osigurati da platforme za razmjenu video sadržaja poduzmu odgovarajuće mjere za zaštitu građana od poticanja na nasilje ili mržnju. Na primjer, te mjere uključuju izvješćivanje i označivanje. Prijedlogom se predviđa da se Kodeks o postupanju, koji je izradila industrija, podnese Komisiji te da se od Skupine europskih regulatora za audiovizualne medijske usluge može zatražiti mišljenje o tom Kodeksu i da su nacionalna regulatorna tijela za audiovizualne usluge ovlaštena za njegovu provedbu. Nadalje, Komisija će redovito ocjenjivati djelotvornost samoregulatornih mjera i nastaviti će ih, ako je potrebno, podupirati, među ostalim, uspostavljanjem odgovarajućih okvira za pravnu sigurnost ako za tim ima potrebe. Komisija će djelovati kao posrednik i u novom Savezu za bolju zaštitu djece na internetu²⁰ u sklopu nastojanja da se industriju potakne na izradu Kodeksa o postupanju kako bi se podržalo provođenje predloženih ažuriranih propisa EU-a o audiovizualnim uslugama.

- *Potpora medijskoj pismenosti*

Infrastrukturu digitalnih usluga za sigurniji internet, koja se financira u okviru Instrumenta za povezivanje Europe, omogućuje se nacionalnim centrima za sigurniji internet podizanje

¹⁶ Okvirna odluka EU-a (2008/913/PUP) o suzbijanju određenih oblika i načina izražavanja rasizma i ksenofobije kaznenopravnim sredstvima.

¹⁷ Program „Prava, jednakost i građanstvo” – program rada za 2016.

http://ec.europa.eu/justice/grants1/programmes-2014-2020/files/rec_awp_2016/rec_awp_2016_annex_en.pdf.

¹⁸ Direktiva 2010/13/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 10. ožujka 2010. o koordinaciji određenih odredaba utvrđenih zakonima i drugim propisima u državama članicama o pružanju audiovizualnih medijskih usluga.

¹⁹ Prijedlog za izmjenu Direktive 2010/13/EU o audiovizualnim medijskim uslugama SWD(2016) 168.

²⁰ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/commission-broker-new-alliance-better-protect-minors-online>.

svijesti među djecom, roditeljima i učiteljima o opasnostima s kojima se djeca mogu susresti na internetu te im može osigurati sredstva kako bi se suočili s tim opasnostima. Neki su centri za sigurniji internet odgovorili na sve ozbiljniji fenomen radikalizacije na internetu, što zahtijeva posebno stručno znanje kako bi se problem prikladno riješio. Na primjer, centar za sigurniji internet u Ujedinjenoj Kraljevini izradio je smjernice za zaštitu djece od ekstremizma na internetu. Centar za sigurniji internet u Austriji izrađuje strategiju za rješavanje problema radikalizacije na internetu, u suradnji sa stručnim organizacijama. A centar za sigurniji internet u Švedskoj izradio je obrazovne materijale namijenjene jačanju otpornosti tinejdžera na učinke propagande.

Ključne mjere:

- ✓ *U okviru internetskog foruma EU-a: razvoj platforme za zajedničke prijave kako bi se povećala brzina i učinkovitost postupka prijave i uspostava programa jačanja civilnog društva u cilju boljeg osposobljavanja i potpore partnerima civilnog društva, a kako bi se povećao broj alternativnih pozitivnih sadržaja na internetu.*
- ✓ *Centar za izvrsnost RAN-a trebao bi osigurati platforme za razmjenu iskustava i najboljih praksi u jačanju medijske pismenosti i kritičkog razmišljanja na internetu te razviti kampanje diljem EU-a radi povećanja otpornosti na radikalizaciju na internetu te osigurati alternativne sadržaje ili mjere (kampanja „Exit Hate”).*
- ✓ *Komisija i nadležna IT poduzeća trebaju nadzirati provedbu javnih obveza u okviru Kodeksa o postupanju za borbu protiv nezakonitog govora mržnje na internetu, uključujući i njihov utjecaj. Povećanje transparentnosti postupcima prijave i uklanjanja.*

3. Pronalazak rješenja: borba protiv radikalizacije u zatvorima

Europska komisija već podupire države članice u području sprečavanja i borbe protiv radikalizacije u zatvorima, što je prvenstveno i njihova nadležnost. U skladu sa Zaključcima Vijeća iz 2015. o kaznenopravnom odgovoru na radikalizaciju²¹ Eurojust prati razvoj i kretanja u pogledu važećeg zakonodavnog okvira i relevantne sudske prakse u državama članicama o terorizmu i nasilnoj radikalizaciji, uključujući alternativna rješenja za progone i pritvor da bi se donositelje politika izvijestilo o razvoju budućih inicijativa. To se, među ostalim, obavlja putem praćenja osuđujućih presuda za terorizam (*Terrorism Conviction Monitor*) i putem taktičkih sastanaka Eurojusta o terorizmu. Nadalje, Komisija je osigurala 8 milijuna EUR 2015. i 2016. kako bi se proveli zaključci Vijeća, čime je osigurala sredstva za razvoj programa rehabilitacije i deradikalizacije unutar i izvan zatvora, alata za procjenu rizika i obuku stručnjaka.

Osim toga, Komisija surađuje s Europskom konfederacijom za uvjetne kazne i Europskom organizacijom za zatvorske i korekcijske sustave kako bi ih uključila u posebno osposobljavanje za zatvorsko osoblje i probacijske službenike. Obje organizacije primaju bespovratna sredstva za poslovanje u okviru Programa za pravosuđe. Komisija blisko

²¹ Zaključci Vijeća od 20. studenoga 2015. o poboljšanju kaznenopravnog odgovora na radikalizaciju koja dovodi do terorizma i nasilnog ekstremizma <http://www.consilium.europa.eu/hr/press/press-releases/2015/11/20-conclusions-radicalisation/>.

suraduje s Europskom mrežom za pravosudno osposobljavanje i trenutačno financira programe osposobljavanja na temu radikalizacije za suce i tužitelje kako bi im se pružilo potrebno znanje i vještine za rad s osobama koje su radikalizirane te kako bi im alati za procjenu rizika i metodologije za određivanje razine prijetnje koju predstavljaju osumnjičenici za terorističke zločine bili dostupni. Važno je i omogućiti razmjenu najboljih praksi među državama članicama u borbi protiv radikalizacije u zatvorima.

Aktivnostima Centra za izvrsnost RAN-a i dalje će se obuhvaćati radikalizacija u zatvorima, ponajprije u okviru radne skupine za zatvor i uvjetne kazne, čime se lokalnim stručnjacima omogućuje razmjena najboljih praksi, izdavanje preporuka te izrada ili revidiranje smjernica i priručnika o provedbenim mehanizmima i programima za sprečavanje i borbu protiv radikalizacije u zatvorima. Nadalje, omogućuje im se promicanje programa rehabilitacije i reintegracije, uključujući među ostalim smjernice o razvoju pristupa na razini više agencija te konkretnije intervencijske mjere, kao što su procjene rizika. U dokumentu RAN-a *Dealing with radicalisation in a prison and probation context* („Rješavanje problema radikalizacije u kontekstu zatvora i uvjetne kazne”) utvrđuju se stečena iskustva, preporuke i izazovi. Time su obuhvaćeni sljedeći aspekti: suradnja na razini više agencija, procjene rizika, upravljanje rizikom uključujući uvjete u zatvorima, odabir kazne i programi reintegracije²².

Ključne mjere:

- ✓ *Centar za izvrsnost RAN-a mogao bi biti platforma za razmjenu dobrih praksi i izdavanje preporuka o politikama o sprečavanju radikalizacije za stručnjake na prvoj liniji (uključujući, prema potrebi, suce i tužitelje), čime bi se obuhvatilo sektore zatvora i uvjetne kazne.*
- ✓ *Pružanje financijske potpore državama članicama za razvoj alata za procjenu rizika.*
- ✓ *Promicanje razvoja obrazovnih programa i programa osposobljavanja u zatvorima (uključujući strukovno osposobljavanje) kako bi se pritvorenicima olakšala reintegracija u društvo.*
- ✓ *Podupiranje razvoja programa država članica za rehabilitaciju zatvorenika te razmjena najboljih praksi i politika u području izvršenja kaznenih sankcija.*
- ✓ *Promicanje razmjene informacija u Eurojustu među stručnim tužiteljima.*

4. Promicanje uključivog obrazovanja i zajedničkih vrijednosti EU-a

Dugoročno gledajući, visokokvalitetno obrazovanje (od predškolskog nadalje) i dalje je najbolja zaštita od socijalne isključenosti, što za neke osobe može biti čimbenik u procesu radikalizacije. Međutim, socioekonomski status i dalje uvelike utječe na prilike koje se djeci pružaju i rezultate koje ostvaruju. 11,1 % mladih Europljana rano napušta školovanje i ulazi na tržište rada u nepovoljnom položaju, a taj je problem teško riješiti kasnije²³. Stoga su ključne preventivne mjere rješavanje tih pitanja te istodobno prenošenje zajedničkih vrijednost mladima kako bi mogli donositi utemeljene odluke.

²² http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/networks/radicalisation_awareness_network/ran-news/docs/ran_p_and_p_practitioners_working_paper_en.pdf.

²³ Svi su podaci u ovom poglavlju preuzeti iz Pregleda obrazovanja i osposobljavanja 2015.

Ministri obrazovanja i Europska komisija donijeli su 17. ožujka 2015. *Deklaraciju o promicanju građanstva i zajedničkih vrijednosti slobode, snošljivosti i nediskriminacije putem obrazovanja*²⁴ u kojoj se utvrđuju opći ciljevi za države članice i poziva na poduzimanje potpornih mjera na razini EU-a. Komisija je na temelju toga mobilizirala političke i financijske instrumente te će donijeti daljnje konkretne mjere kako bi podržala države članice u njihovim nastojanjima.

- *Pojačani okvir za potporu politikama i suradnju*

Iako su države članice odgovorne za svoje sustave obrazovanja i osposobljavanja, politike EU-a osmišljene su kako bi se poduprlo nacionalno djelovanje i prionulo rješavanju zajedničkih izazova, posebno unutar okvira za suradnju Obrazovanje i osposobljavanje 2020²⁵. Komisija će predložiti nacrt preporuke Vijeća za promicanje učinkovitih politika i najboljih praksi te istaknuti mogućnosti financiranja, čime se ostvaruje koordiniraniji pristup i veća konvergencija diljem EU-a. Ta će preporuka pružiti konkretne smjernice donositeljima politika i pomoći im da poduzmu potrebne korake za postizanje nacionalnih i lokalnih ciljeva Pariške deklaracije. Iskustvo s okvirima kao što je okvir o ranom napuštanju školovanja²⁶ pokazuje da taj pristup donosi brze i učinkovite rezultate.

- *Optimalno iskorištavanje financiranja EU-a*

U okviru programa Erasmus+ financiraju se transnacionalni projekti suradnje i projekti podrške politikama²⁷. Samo tijekom 2014. omogućeno je financiranje za više od 1 700 projekata u sektorima obrazovanja, osposobljavanja, sporta te sektoru mladih. Od 2016. prioritet imaju mjere i projekti u kojima se zagovara uključenost i promiču temeljne vrijednosti, u skladu s ciljevima Pariške deklaracije. Stoga su sredstva u iznosu od 400 milijuna EUR sada dostupna za razvoj novih politika i projekata kojima se podupiru navedeni prioriteti, a dodatnih 13 milijuna EUR namijenjeno je širenju i razvoju lokalnih inicijativa.

- *Potpora učiteljima i odgojno-obrazovnim ustanovama*

Škole imaju ključnu ulogu u poticanju uključivanja, a kao bitan čimbenik u životu zajednica blisko surađuju s roditeljima i lokalnim udrugama. Održavanje redovitog kontakta s predstavnicima civilnog društva i osobama koje predstavljaju uzore može pridonijeti motiviranju mladih i spriječiti ih da se nađu na rubu društva. Takve mreže već postoje u nekim državama članicama²⁸ i trebalo bi ih daljnje razvijati na europskoj razini kako bi se obuhvatila kritična masa mladih. Komisija će stoga uspostaviti mrežu koja će lokalnim dionicima omogućiti da pozovu osobe iz različitih područja, poduzetnike, umjetnike, sportaše

²⁴ Pariška deklaracija, http://ec.europa.eu/education/news/2015/documents/citizenship-education-declaration_en.pdf.

²⁵ Zaključci Vijeća od 12. svibnja 2009. o strateškom okviru za europsku suradnju u području obrazovanja i osposobljavanja (ET 2020.), https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/educ/107622.pdf.

²⁶ Preporuka Vijeća od 28. lipnja 2011. o politikama za smanjenje ranog napuštanja školovanja.

²⁷ Najmanje 28 % odnosno 4,2 % ukupnog proračuna od 14,7 milijardi EUR za razdoblje 2014. – 2020.

²⁸ Na primjer, *Réserve Citoyenne* u Francuskoj, <http://www.lareservcitoyenne.fr/>.

i, ako je primjereno, osobe koje su prošle proces radikalizacije, kako bi posjetili škole, centre za mlade, sportske klubove i zatvore u cilju razmjene iskustava.²⁹

U tom su procesu posebno važni učitelji. Zahvaljujući izravnom kontaktu s učenicima mogu otkriti prve znakove radikalizacije te im stoga mogu pomoći pri rješavanju. Općenito, učitelji trebaju biti osposobljeni za suočavanje sa socijalnom raznolikošću u učionicama kako bi učenicima prenijeli zajedničke vrijednosti. Budući da se učitelji u mnogim državama članicama suočavaju sa sličnim izazovima, uzajamno učenje i izravne razmjene na razini EU-a mogu pomoći u utvrđivanju najboljih praksi. EU će i dalje podržavati takve razmjene putem internetske platforme „eTwinning” za povezivanje učitelja i učenika diljem Europe i³⁰ putem radne skupine RAN-a za obrazovanje. Konačno, Komisija će blisko surađivati s Vijećem Europe i UNESCO-om za bolju provedbu postojećih alata za potporu učiteljima.³¹

Važnu ulogu imaju i studenti te osoblje visokih učilišta. Komisija potiče visoka učilišta da ostvare bolji kontakt s lokalnim zajednicama te uvažava nastojanja studenata u tom području, na primjer odobravanjem bodova za volontiranje ili druge obrazovne module.

Ključne mjere:

- ✓ *Prijedlog preporuke Vijeća za povećanje socijalne uključenosti i promicanje temeljnih europskih vrijednosti putem obrazovanja i neformalnog učenja.*
- ✓ *U okviru programa Erasmus+ transnacionalnim partnerstvima treba omogućiti sredstva u iznosu od više od 400 milijuna EUR tijekom 2016. za razvoj inovativnih pristupa politici i praksi na lokalnoj razini, pri čemu se prednost daje socijalnoj uključenosti, promicanju zajedničkih vrijednosti i razumijevanju među kulturama. U okviru programa Erasmus+ pojačat će se mjere razvijene na lokalnoj razini posebno namijenjenim sredstvima u iznosu od 13 milijuna EUR 2016.*
- ✓ *Uspostava mreže za poticanje izravnih kontakata s osobama koje predstavljaju uzore u školama, centrima za mlade, sportskim klubovima i zatvorima.*
- ✓ *Promicanje dodjeljivanja studentskih bodova za volontiranje te razvoj nastavnih programa u kojima se kombinira nastavno gradivo s društvenim angažmanom u okviru programa Erasmus+.*

5. Promicanje uključivih, otvorenih i otpornih društava te približavanje mladima

EU pruža primjer društava u kojima prevladavaju pluralizam, nediskriminacija, tolerancija, pravda, solidarnost te jednakost muškaraca i žena³². Samostalni su ciljevi EU-a i borba protiv

²⁹ Ta će se mreža, koja se financira u okviru programa Erasmus+, razviti kao pilot-projekt s naglaskom na nasilnu radikalizaciju koja se zbiva u ugroženim područjima u nekim državama članicama.

³⁰ Trenutačno se platformom „eTwinning” obuhvaća 300 000 učitelja i ukupno 406 projekata te je riječ o najvećoj učiteljskoj mreži na svijetu koja nudi niz tečajeva u područjima obrazovanja, uključujući građanstvo i međukulturni dijalog.

³¹ U travnju treba pokrenuti Kompetencijski okvir o demokratskom građanstvu, program *Teaching controversial issues* („Podučavanje o kontroverznim temama”) te pedagoške smjernice UNESCO-a o globalnom obrazovanju u području građanstva.

³² Članak 2. UEU-a.

društvene isključenosti i diskriminacije te promicanje socijalne pravde i zaštite³³. Takva bi se društva trebala pokazati otpornijima na prijetnje nasilnog ekstremizma.

U tom su pogledu ključni sljedeći elementi: suzbijanje diskriminacije, i na temelju vjere ili uvjerenja, rase ili etničkog podrijetla, suzbijanje mržnje i stigmatizacije zajednica te borba protiv zločina iz mržnje i teških oblika govora mržnje. Države članice trebaju ojačati zakonodavstvo EU-a u borbi protiv rasizma i ksenofobije te diskriminacije na temelju vjere ili uvjerenja. Sad je potrebno postići dogovor o prijedlogu Komisije kako bi se dovršila izrada okvira za borbu protiv diskriminacije na temelju, među ostalim, i vjere³⁴. Osobito je važno održavati međukulturni i međuvjerski dijalog među zajednicama. Čelnicima zajednica i civilnom društvu potrebna je potpora za razmjene i razvijanje zajedničkih projekata među različitim zajednicama. Komisija je 2016. dodijelila 4,5 milijuna EUR projektima za bolje razumijevanje među zajednicama, uključujući i vjerske zajednice, te za sprečavanje i borbu protiv rasizma i ksenofobije putem međuvjerskih i međukulturnih aktivnosti.

Cilj je socijalnih politika i politika zapošljavanja EU-a iskorjenjivanje siromaštva i promicanje uključivog tržišta rada i društva. Jedan je od najboljih načina borbe protiv društvene isključenosti zapošljavanje. Jedan od izazova s kojima se suočavaju države članice jest smanjenje broja mladih koji nisu uključeni u programe obrazovanja ili osposobljavanja (NEET). EU može pomoći pri izradi političkih smjernica instrumentima, kao što su Jamstvo za mlade i Inicijativa za zapošljavanje mladih, preporuke za dugoročno nezaposlene i nedavno donesen Program novih vještina³⁵. Osim toga, Direktivom 2000/78 o jednakom postupanju pri zapošljavanju i obavljanju zanimanja³⁶ pomaže se u borbi protiv diskriminacije, uključujući podizanjem svijesti o diskriminaciji među dionicima, civilnom društvu i socijalnim partnerima.

Nadalje, u okviru Europskog socijalnog fonda podupiru se nacionalni programi i mali lokalni projekti. U razdoblju od 2014. do 2020. iznos od 25,6 milijardi EUR bit će izravno namijenjen poticanju socijalne uključenosti skupina u nepovoljnom položaju, na primjer putem posebno prilagođenih programa osposobljavanja i programa socijalne potpore. Zatim, više od 8 milijardi EUR namijenjeno je za pomoć školama pri rješavanju problema ranog napuštanja školovanja i za povećanje pristupa kvalitetnom obrazovanju za sve, primjerice prilagodbom školskih programa, obrazovnih tečajeva za učitelje i pojedinačne potpore učenicima u nepovoljnom položaju. Očekuje se da se sredstvima Europskog socijalnog fonda pruži pomoć za 2,5 milijuna osoba u nepovoljnom položaju, uključujući 1,3 milijuna osoba koje su profesionalno neaktivne ili nezaposlene. Osim toga, u okviru Programa za zapošljavanje i socijalne inovacije (EaSI) mogu se financirati inovativni projekti na terenu kojima se potiče socijalna uključenost.

Rad s mladima ima posebnu važnost, posebno za mlade u nepovoljnom položaju te im pomaže da postanu aktivni članovi zajednice te tako izbjegnu marginalizaciju ili da potpadnu

³³ Članak 3. UEU-a.

³⁴ Prijedlog direktive Vijeća o provedbi načela jednakoga postupanja prema osobama bez obzira na njihovu vjeru ili uvjerenje, invaliditet, dob ili spolnu orijentaciju, COM (2008) 426 final.

³⁵ Novi program vještina za Europu: Suradnja na jačanju ljudskog kapitala, zapošljivosti i konkurentnosti (COM(2016) 381).

³⁶ Direktiva Vijeća 2000/78/EZ od 27. studenoga 2000. o uspostavi općeg okvira za jednako postupanje pri zapošljavanju i obavljanju zanimanja.

pod utjecaj ekstremističkih stajališta. Zapošljavanje osoba koje rade s mladima dio je šire suradnje sa svim relevantnim akterima, uključujući odgojno-obrazovne ustanove, organizacije u zajednicama i osobe koje su najbliže mladima, njihove obitelji i prijatelje. Komisija će stoga razviti poseban priručnik s primjerima najbolje prakse u bliskoj suradnji s državama članicama za osobe koje rade s mladima i učitelje. Tako će se istaknuti primjeri kako mladi mogu postati demokratski osvješteniji, medijski pismeni i razvijati kritičko razmišljanje. Nadalje, istaknut će se primjeri i o tome kako mlade podučiti da riješe sukob, uvažavaju mišljenja drugih te kako uočiti i reagirati na rane znakove radikalizacije. U cilju boljeg učinka rada s mladima na terenu Komisija će ojačati Europsku volontersku službu povećanjem proračuna³⁷ i dat će prednost projektima kojima se promiču temeljne vrijednosti i ostvaruje kontakt sa zajednicama i osobama u nepovoljnom položaju.

Ključne mjere:

- ✓ *Nastavak suradnje s Europskim parlamentom i Vijećem u cilju donošenja direktive o borbi protiv diskriminacije.*
- ✓ *Poticanje socijalne uključenosti skupina u nepovoljnom položaju putem mjera politike i Europskog socijalnog fonda te Programa za zapošljavanje i socijalne inovacije.*
- ✓ *Jačanje potpore organizacijama i osobama koje rade s mladima, osobito razvojem posebnih priručnika.*
- ✓ *Jačanje Europske volonterske službe.*

6. Sigurnosni aspekti borbe protiv radikalizacije

Sprečavanje i borba protiv radikalizacije ima snažan sigurnosni aspekt, kako je navedeno u nedavnoj Komunikaciji „Provedba Europskog programa sigurnosti za borbu protiv terorizma i stvaranje uvjeta za uspostavu učinkovite i istinske sigurnosne Unije”. Države članice mogu poduzeti sigurnosne mjere za sprečavanje mladih u odlasku u područja sukoba kako bi se pridružili terorističkim skupinama. To uključuje mjere kao što su zabrane putovanja, kriminalizacija putovanja u treću zemlju u terorističke svrhe, ali i mjere s pomoću kojih se obitelji i prijatelji mogu obratiti javnim tijelima za pomoć, npr. dežurnim linijama. Nadalje, moguće je iznijeti optužbe za kaznena djela protiv propovjednika ekstremista, osoba koje šire terorističku propagandu ili osoba koje novače ugrožene pojedince. Države članice mogu izdavati zabrane putovanja kako bi spriječile propovjednike ekstremiste pri ulasku u EU te mogu djelovati protiv širenja ekstremističkih poruka putem administrativnih mjera. Te su mjere nužna dopuna mjerama za poboljšanje otpornosti u borbi protiv radikalizacije.

U tom je pogledu ključna razmjena informacija. Potrebno je objediniti i ojačati mjere EU-a za upravljanje granicama, okvire za suradnju u području migracija i sigurnosti i informacijske alate te se njima u potpunosti koristiti³⁸ kako bi se učinkovito spriječilo građane EU-a pri putovanju u područja sukoba u terorističke svrhe te kako bi se identificiralo osobe koje pri povratku predstavljaju rizik. Potrebno je koristiti se tim i ostalim okvirima u cilju razmjene informacija o osobama koje se sumnjiči za radikalizaciju kako bi se olakšao prekogranični rad

³⁷ Proračun (65 milijuna EUR 2016.) bi se trebao povećati za 15 % godišnje u razdoblju od 2017. do 2020.

³⁸ Vidjeti Komunikaciju Komisije od 6. travnja o jačim i pametnijim informacijskim sustavima za granice i sigurnost, COM (2016) 205.

nadležnih tijela, tj. kako bi poduzela odgovarajuće mjere protiv osoba koje predstavljaju visok sigurnosni rizik.

Schengenski informacijski sustav (SIS) od posebne je važnosti u tom kontekstu. Upozorenje u SIS-u može za posljedicu imati različite aktivnosti ovisno o procjeni i namjeri države članice koja ga je unijela, tj. osobu se može uhititi, smjestiti pod zaštitu ili može postati predmet skrivene ili namjenske provjere. SIS je od koristi i za sprečavanje putovanja terorista te za praćenje kretanja osoba koje se sumnjiči za terorizam. U pogledu stranih terorističkih boraca Komisija je potaknula države članice da jasno naznače da se upozorenje odnosi na „aktivnost povezanu s terorizmom”, a da se pritom ne ograničava na strane terorističke borce ili kriminalne aktivnosti. Tako je moguće uključiti upozorenja o osobama za koje se sumnja da su u procesu radikalizacije te bi mogle počiniti teroristička djela.

Nadalje, države članice trebaju povećati napore za odgovarajuću razmjenu informacija s Europolom. Nedavno uspostavljeni Europski centar za borbu protiv terorizma (ECTC) pri Europolu ima za cilj postati središnji informativni centar u borbi protiv terorizma u EU-u, uključujući i rizike u pogledu radikalizacije.

Osim toga, Europolov informacijski sustav (EIS) može poslužiti kao središnji registar podataka o kaznenom progonu, uključujući ažurirani popis svih poznatih stranih terorističkih boraca ili osoba koje se za to sumnjiči. Države članice i dalje trebaju znatno povećati napore kako bi Europolu pružile potrebne podatke o stranim terorističkim borcima.

Ključne mjere:

- ✓ *Komisija će do kraja 2016. predložiti reviziju Schengenskog informacijskog sustava za daljnje poboljšanje njegove dodane vrijednosti u svrhu kaznenog progona i borbe protiv terorizma.*
- ✓ *Države članice trebaju proaktivno razmjenjivati sve relevantne informacije s drugim državama članicama, prema potrebi i s Europolom, o osuđenima koji su pušteni na slobodu i koje se sumnjiči za radikalizaciju ili o osobama za koje je poznato da su radikalizirane, kako bi se pomno pratilo osobe koje predstavljaju veliki rizik.*

7. Međunarodni aspekti: borba protiv nasilne radikalizacije izvan granica EU-a

Treće zemlje suočavaju se, kao i države članice EU-a, s izazovima reagiranja na sigurnosne prijetnje koje predstavlja radikalizacija, uklanjanja njezinih temeljnih uzroka te uspostavljanja otpornih i povezanih društava. EU aktivno surađuje s UN-om, Vijećem Europe i OEES-om te zajednički nastoje suzbiti nasilni ekstremizam, primjerice putem stalne potpore inicijativama Globalnog foruma za borbu protiv terorizma (GCTF)³⁹.

Djelovanje EU-a na međunarodnoj sceni odvija se u okviru dva komplementarna pristupa. Prvo, EU će prilikom pružanja pomoći trećim zemljama podupirati mjere kaznenog progona, koje su u skladu s ljudskim pravima i kojima je cilj spriječiti radikalizirane osobe pri počinjenju terorističkih djela. Drugi i važniji pristup sastoji se u jačanju preventivnih mjera EU-a i borbe protiv temeljnih uzroka određenih oblika radikalizacije koji mogu uzrokovati nasilni ekstremizam.

³⁹ Posebno *Hedayah* i Globalni fond za uključenost i otpornost zajednice.

- *Jačanje sigurnosnih kapaciteta partnerskih zemalja*

Budući da su ustanovljene poveznice organiziranog kriminala, krijumčarenja, nezakonite trgovine ljudima i slabog upravljanja granicama s nasilnom radikalizacijom, potpora EU-a, ako je to moguće, treba biti dio sveobuhvatnijih reformi usmjerenih na jačanje sigurnosnih kapaciteta u partnerskim zemljama. EU i države članice moraju izgraditi bolje kapacitete za suradnju s tijelima nadležnima za kazneni progon u trećim zemljama. EU će stoga pojačati prenošenje stručnog znanja i poboljšati procjenu situacija u zemljama koje predstavljaju najveći rizik. Na primjer, na Bliskom istoku i u sjevernoj Africi pružit će se potpora za uspostavu djelotvornog kaznenopravnog sustava u cilju regionalne i međunarodne suradnje u borbi protiv radikalizacije.

EU ciljano surađuje sa zemljama u okviru dijaloga o suzbijanju terorizma čime se doprinosi novim mjerama i planovima za borbu protiv terorizma. U reviziji europske politike susjedstva navodi se niz aspekata vezanih za sprečavanje radikalizacije, a naglasak je na mladima, razvoju obrazovanja te društveno-gospodarskom razvoju. Konkretna napredak ostvaren je u odnosima s Tunisom, Libanom i Jordanom. Pokrenut će se i daljnje mjere za borbu protiv nasilnog ekstremizma u cilju provedbe akcijskog plana EU-a za regiju Sahel. Određene aktivnosti u cilju borbe protiv radikalizacije odvijaju se u Pakistanu i jugoistočnoj Aziji. Slične se aktivnosti odvijaju i na rogu Afrike te će se potpora EU-a proširiti nakon uspješnog dovršetka različitih pilot-projekata u regiji.

- *Potpora trećim zemljama u borbi protiv čimbenika koji potiču na radikalizaciju*

Sprečavanje i suzbijanje nasilnog ekstremizma postali su ključan dio vanjskih aktivnosti EU-a za borbu protiv terorizma te su uključeni u razvojnu politiku u cilju bolje koordinacije sa sigurnosnom politikom. Paket mjera „Jačanje otpornosti na nasilje i ekstremizam” (*Strengthening Resilience to Violence and Extremism – STRIVE*)⁴⁰ koji financira EU prethodio je razvoju sve brojnijih inicijativa u cilju utvrđivanja čimbenika koji potiču na ekstremizam među mladima, jačanja položaja žena, promicanja dijaloga u zajednici, jačanja uloge lokalnih predstavnika ili poboljšanja kapaciteta medija i odgojno-obrazovnih ustanova za borbu protiv ideologija radikalizacije.

Financijska potpora civilnom društvu obuhvatit će i borbu protiv radikalizacije kao što je navedeno u preispitivanju europske politike susjedstva⁴¹ provedenom 2015. EU će i dalje surađivati s civilnim društvom, stručnjacima i znanstvenicima, uključujući u partnerskim zemljama, kako bi jasnije razumio čimbenike koji potiču na radikalizaciju i pripremio učinkovite odgovore. Iskustvo i stručno znanje stečeno zahvaljujući mreži RAN iskoristit će se, ako je to moguće, izvan granica EU-a, u prioritetnim trećim zemljama, posebice u Turskoj, u regiji Bliskog istoka i sjeverne Afrike te na zapadnom Balkanu, pod uvjetom da su ispunjeni određeni zahtjevi.

EU nudi pozitivnije alternative u komunikaciji usmjerenoj prema mladima koji mogu biti izloženi radikalizaciji. Među brojnim tekućim aktivnostima, radna skupina za stratešku

⁴⁰ https://ec.europa.eu/europeaid/strive-development-strengthening-resilience-violence-and-extremism_en.

⁴¹ EU je pružio veliku potporu za mjere za borbu protiv terorizma služeći se raznim instrumentima, posebice Instrumentom za doprinos stabilnosti i miru, Europskim instrumentom za susjedstvo te širim razvojnim aktivnostima.

komunikaciju surađuje s delegacijama EU-a u arapskim zemljama i s globalnom koalicijom za borbu protiv ISIL-a u cilju definiranja zajedničkih vrijednosti i poduzimanja konkretnih mjera. Na primjer, EU sufinancira projekt u Tunisu kako bi se povećala financijska uključenost odobravanjem mikrokredita. Komisija financira projekt od 3 milijuna EUR za Tunis, Maroko i Libanon kojim se omogućuje jačanje otpornosti zajednice kroz suradnju s civilnim društvom i širenje jasnih poruka kroz stratešku komunikaciju.

EU će poticati izravne kontakte među ljudima. Proširit će platformu eTwinning na odabrane zemlje europskog susjedstva, osobito one koje se suočavaju s problemima nasilne radikalizacije i u kojima je međukulturni dijalog najpotrebniji⁴². Komisija će pokrenuti i program Erasmus+ kako bi povezala studente i druge mlade iz EU-a i trećih zemalja. Tim moderiranim virtualnim razmjenama mladi će moći razviti uzajamno razumijevanje i poštovanje te poboljšati interkulturalne vještine koje poslodavci traže.

Ključne mjere:

- ✓ *Podupiranje međunarodnih organizacija u njihovoj borbi protiv nasilnog ekstremizma.*
- ✓ *Dodatne inicijative radi usmjeravanja vanjskih financijskih instrumenata EU-a prema sprečavanju nasilne radikalizacije.*
- ✓ *Pružanje daljnje potpore inicijativama Globalnog foruma za borbu protiv terorizma u cilju sprečavanja i suzbijanja nasilnog ekstremizma.*
- ✓ *Širenje mreža eTwinning Plus na odabrane susjedne zemlje EU-a.*
- ✓ *Pokretanje studije izvedivosti za virtualne razmjene u okviru programa Erasmus+ kako bi se potaklo mlade na angažman na internetu te do 2019. uključilo 200 000 mladih.*

Zaključak

Nasilna radikalizacija sve je složeniji izazov koji se stalno mijenja te zbog toga zahtijeva nove i globalne odgovore, od rješavanja neposrednih sigurnosnih pitanja do uklanjanja uzroka. Kako je navedeno u Komunikaciji Komisije o provedbi Europskog programa sigurnosti „kao apsolutni prioritet mora se istaknuti sprečavanje radikalizacije daljnjih osoba i osiguranje toga da se osobe koje su već uključene u programe deradikalizacije spriječe u širenju terorističke propagande i govora mržnje”. Glavnu ulogu u tom pogledu imaju države članice te njihova sigurnosna i pravosudna tijela, učitelji, socijalni radnici i civilno društvo. EU može, u okviru svojih ovlasti, imati potpornu ulogu jer svojim politikama, koordinacijskim kapacitetima i financijskim sredstvima može pružiti pomoć za nacionalna djelovanja i osigurati stvarnu dodanu vrijednost na terenu.

Ovom se Komunikacijom utvrđuju konkretne mjere za potporu državama članicama pri uvođenju inicijativa i politika koje će nam pomoći u sprečavanju i borbi protiv radikalizacije i nasilnog ekstremizma unutar EU-a i u trećim zemljama. Komisija potiče države članice da iskoriste razne potporne mjere i instrumente suradnje dostupne na razini EU-a kako bi si osigurale potporu za svoj rad. U konačnici, izazovi nasilne radikalizacije mogu se učinkovito

⁴² Mreža eTwinning već je aktivna u nekim trećim zemljama, posebice u Tunisu gdje je gotovo 300 učitelja i 85 škola trenutačno registrirano na platformi.

prevladati samo zajedničkim naporima svih dionika na nacionalnoj i međunarodnoj razini te na razini EU-a.

Komisija poziva Europski parlament i Vijeće da podrže ovu Komunikaciju u cilju provođenja predloženih mjera u bliskoj suradnji sa svim relevantnim dionicima.